

Diyabetik Ayak Yarası ve Enfeksiyonları

Diyabetik Ayak Osteomyeliti

Dr. Petek Konya

XI. Uygulamalı Yara Bakım Kursu | 5-6 Haziran 2026 | Afyonkarahisar

UYGULAMALI YARA BAKIM KURSLARI / 2025-2026

5-6 HAZİRAN 2026

AFYONKARAHİSAR SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ, TIP FAKÜLTESİ

IWGDF/IDSA Guidelines on the Diagnosis and Treatment of Diabetes-related Foot Infections (IWGDF/IDSA 2023)

Éric Seneville,^{1,2} Zaina Albalawi,³ Suzanne A. van Asten,⁴ Zulfiqarali G. Abbas,⁵ Geneva Allison,⁶ Javier Aragón-Sánchez,⁷ John M. Embil,⁸ Lawrence A. Lavery,⁹ Majidi Alhasan,¹⁰ Orhan Oz,¹¹ Ilker Uçkay,¹² Vilma Urbancic-Revan,¹³ Zheng-Rong Xu,¹⁴ and Edgar J. G. Peters^{15,16,17}

¹Gustave Dron Hospital, Tourcoing, France; ²Univ-Lille France, Lille, France; ³Department of Medicine, Division of Endocrinology, Memorial University, St. John's, Newfoundland and Labrador, Canada; ⁴Department of Medical Microbiology, Leiden University Medical Centre, Leiden, The Netherlands; ⁵Atiba Medical Centre, Muhimbili University of Health and Allied Sciences, Dar es Salaam, Tanzania; ⁶Department of Medicine, The University of British Columbia, Vancouver, Canada; ⁷Atiba Medical Centre, Muhimbili University of Health and Allied Sciences, Dar es Salaam, Tanzania; ⁸Department of Medicine, The University of British Columbia, Vancouver, Canada; ⁹Department of Medicine, The University of British Columbia, Vancouver, Canada; ¹⁰Department of Medicine, The University of British Columbia, Vancouver, Canada; ¹¹Department of Medicine, The University of British Columbia, Vancouver, Canada; ¹²Department of Medicine, The University of British Columbia, Vancouver, Canada; ¹³Department of Medicine, The University of British Columbia, Vancouver, Canada; ¹⁴Department of Medicine, The University of British Columbia, Vancouver, Canada; ¹⁵Department of Medicine, The University of British Columbia, Vancouver, Canada; ¹⁶Department of Medicine, The University of British Columbia, Vancouver, Canada; ¹⁷Department of Medicine, The University of British Columbia, Vancouver, Canada

Downloaded from

Diyabetik Ayak Yarası ve İnfeksiyonunun Tanısı, Tedavisi, Önlenmesi ve Rehabilitasyonu: Ulusal Uzlaş Raporu, 2024

Diagnosis, Treatment, Prevention, and Rehabilitation of Diabetic Foot Ulcers and Infections: Turkish Consensus Report, 2024

Tanım

Diyabetik ayak osteomyeliti ; diyabetik ayak ülseri zemininde, komşuluk yoluyla kemik korteksi ve/veya medullasına yayılan bakteriyel enfeksiyondur.

Senneville E et al. IWGDF/IDSA guidelines. Clin Infect Dis 2023

Neden Önemli? — Epidemiyoloji ve Hastalık Yükü

%15–20

Diyabetiklerde
hayat boyu ülser riski

%20

Diyabetik ayak ülserinde
osteomyelit sıklığı

%50

5 yıllık mortalite
(kardiyovasküler nedenler)

Majör Ampütasyon Riski

Osteomyelit varlığında majör ampütasyon riski 2–3 kat artar. Vasküler yetersizlik eşlik ettiğinde bu risk daha da yükselir.

Multidisipliner Yük

Uzun hastane yatışı, yüksek antibiyotik maliyeti ve tekrarlayan cerrahi ile bakım maliyetleri önemli ölçüde artmaktadır

OSTEOMİYELİT PATOGENEZİ

1. BAKTERİ GİRİŞİ

- Hematojen yayılım
- Komşu enfeksiyon odağı
- Direkt inokülasyon (travma, cerrahi vb.)

2. İNFLAMASYON

Bakteriler kemiğe ulaştığında inflamatuvar yanıt başlar.

3. İNTRAMEDÜLLER BASINÇ ARTIŞI

- Pürülan eksüda birikimi
- İntramedüller basınç artar

4. VASKÜLER YETMEZLİK

Artan basınç venöz dönüşü bozar, arteriyel akım azalır. Tromboz ve iskemi gelişir.

5. KEMİK NEKROZU

İskekiye bağlı kemik ölümü gelişir ve sekestrum oluşur.

KRONİK OSTEOMİYELİT: SEKESTRUM – INVOLUCRUM – CLOACA

Özet: Enfeksiyon → Kemik nekrozu → Sekestrum → Periostal yeni kemik oluşumu (Involucrum) → Cloaca / Fistül → Kronik enfeksiyon

Invocrum nedir?

Kronik osteomyelitte, nekrotik kemiği (sekestrumu) çevreleyen ve periosttan gelişen yeni reaktif kemik oluşumdur.

Sekestrum = ölü kemik

Invocrum = sekestrumu saran canlı yeni kemik

Süreye Göre

- Akut (< 2 hafta)
- Subakut (2 hf – 3 ay)
- Kronik (> 3 ay)

Oluşum Mekanizmasına Göre

- Hematojenik yayılım
- Komşuluk yolu ile
- Direkt inokulasyon

Cierny-Mader (Anatomik)

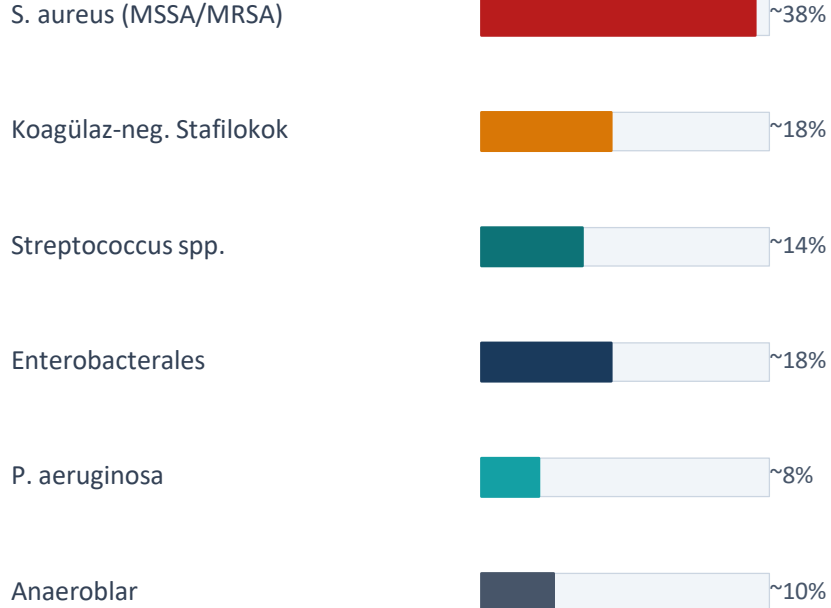
- Tip I: Medüller
- Tip II: Yüzeysel
- Tip III: Lokalize
- Tip IV: Diffüz

Anatomik Tip			
Evr 1: Medüler osteomyelit			
Evr 2: Fizyolojik osteomyelit			
Evr 3: Lokalize osteomyelit			
Evr 4: Diffüz osteomyelit			
Fizyolojik Sinf			
Klinik Formlar			
B) Narak: Genetik kompozit (B)			
Lokal kompozit (B)			
Sistemik ve lokal kompozit (B)			
C) Narak: Toksikogen hastalıklar: Akut lökositomiyelit ya da akut nekrotik osteomyelit			
İnfermik, metastatik ya da lokal nekrotik enfeksiyon kaynaklı ve lokal formlar			
Sistemik (B)		Lokal (B)	
• Mikrotip	• Narak tipik	• Narak benimsen	• Geniş lokal alan
• Rend yitimsel	• İncez hastalıklar	• Rodenyon brosis	• Fibrinli
• Hipolitik yitimsel	• Malignansi	• Nöjrik damar hastalıkları	• Sigara kullanımı
• Dişletir nöbet	• Dış vey papir	• Nekrotik	• Vaskülit
• İmmünoproyeksiyon		• Major travma hastalıkları	

IWGDF/IDSA	İnfeksiyonun Klinik Tanımı
1/İnfekte Değil	Lokal veya sistemik inflamasyon bulgu ve semptomu yok
2/Hafif İnfeksiyon	Lokal inflamasyon bulgularından en az ikisinin varlığı; - Lokal şişlik veya endurasyon - Eritem >0.5 - <2 cm - Lokal hassasiyet veya ağrı - Pürülan akıntı
3/Orta İnfeksiyon	Sistemik inflamasyon bulgularının yokluğunda; - Yara etrafında ≥ 2 cm eritem - Tendon, kas, eklem, fasiya, kemik tutulumu
3(O)	Kemik tutulumu (osteomyelit)
4/Şiddetli İnfeksiyon	Ayaktaki herhangi bir infeksiyon ile SIRS bulgularından en az ikisinin bir arada olması SIRS bulguları; - Ateş >38 °C veya hipotermi <36 °C - Nabız >90 /atım/dk - Solunum sayısı >20 /dk veya $\text{PaCO}_2 <32$ mmHg - Lökositoz $>12\ 000/\text{mm}^3$ veya lökopeni $<4000/\text{mm}^3$ veya ≥ 10 band formu
4(O)	Kemik tutulumu (osteomyelit)

Mikrobiyoloji

Sık Karşılaşılan Etkenler

⚠ Polimikrobiyal patern: kronik ülserlerin %50'sinde birden fazla etken izole edilir

MRSA Riski Artıran Faktörler

- ▶ Önceki MRSA kolonizasyonu
- ▶ Uzun süreli antibiyotik kullanımı
- ▶ Tekrarlayan hastane yatışı
- ▶ Derin / uzun süreli ülser (>30 gün)

Gram-Negatif / P. aeruginosa Riski

- ▶ Islak / macere ülserler
- ▶ Su ile uzun süreli temas
- ▶ Önceki florokinolon kullanımı

Tanı: Klinik Bulgular

Anamnez — Risk Faktörleri

- Önceden ayak ülseri öyküsü
- Daha önce hastanede yatış
- Uzun süreli diyabetik ayak infeksiyonu öyküsü
- Uzun süreli antibiyotik kullanımı
- Ampütasyon öyküsü

Fizik Muayene — Osteomyelit Riskini Artıran Bulgular

- Yara genişliği > 2 cm
- Yara derinliği > 3 mm

Klinik Bulgular

Akut Osteomyelit

- Ani başlangıçlı ateş (>38.5°C)
- Lokalize kemik ağrısı ve hassasiyeti
- Bölgesel şişlik, eritem, ısı artışı
- Hareket kısıtlılığı
- Sistemik enflamasyon bulguları
- Çocuklarda: yürüme reddi, irritabilite

Kronik Osteomyelit

- Persistan / tekrarlayan ağrı
- Deşarj eden sinüs traktı
- Sekestrum / involukrum formasyonu
- Düşük dereceli ateş ya da ateşsiz
- Uzun süreli antibiyotik öyküsü
- Kemik deformitesi / fistül

Klinik Tanı

Klinik Özellik	Eşik Değer	Kaynak
Yara genişliği	> 2 cm ²	<i>Lipsky IWGDF 2016; Butalia JAMA 2008</i>
Yara derinliği	> 3 mm	<i>Aragón-Sánchez Diabet Med 2011</i>
Prob-to-bone (PTB) pozitifliği	Kemiğe ulaşım	<i>Lavery Diabetes Care 2007; IWGDF/IDSA 2023</i>
Sosis parmak (sausage toe)	Eritematöz / ödemli parmak	<i>IWGDF/IDSA 2023</i>
Görünür / yüzeyle kemik	Korteks aşınması	<i>Lipsky IWGDF 2016</i>
İyileşmeyen ülser	> 6 hafta	<i>IWGDF/IDSA 2023; Senneville et al. 2023</i>
ESR	> 70 mm/saat	<i>Butalia et al. JAMA 2008 (meta-analiz)</i>
CRP	> 14 mg/L	<i>IWGDF/IDSA 2023</i>
Ampütasyon öyküsü / tekrarlayan ülser	Risk faktörü	<i>IWGDF Risk Sınıflaması 2023</i>

Klinik Tanı

PROB-TO-BONE (PTB) TESTİ

Metal prob ile yarada kemiğe ulaşılması

- ❖ Grayson ve ark. tarafından 1995 yılında tanımlanmış olup yaklaşık 30 yıldır diyabetik ayak osteomyelitinin tanısında kullanılan basit ve düşük maliyetli bir yatak başı testidir

03.1 Klinik Tanı

Laboratuvar Bulguları

PROB-TO-BONE (PTB) TESTİ

Mei et al. *BMC Infectious Diseases* (2026) 26:796
<https://doi.org/10.1186/s12879-026-13071-6>

BMC Infectious Diseases

RESEARCH

Open Access

Is procalcitonin superior to CRP and ESR in the diagnosis of diabetic foot osteomyelitis? A systematic review and meta-analysis

- Sistemik derleme ve meta-analiz
- Diyabetik ayak osteomyelitini değerlendiren çalışmalar dahil edildi
- PCT, CRP ve ESR'nin tanısal doğrulukları karşılaştırıldı
- Altın standart olarak kemik biyopsisi, görüntüleme ve klinik tanı

Laboratuvar Belirteçleri: Meta-analiz Sonuçları

ESR en yüksek duyarlılığı gösterdi

- Osteomiyelitli hastaların büyük bölümünde yükseldi
  - Enfeksiyonu yakalama (sensitivite) açısından en güçlü belirteçlerden biri olarak bulundu
- ESR normal ise osteomiyelit olasılığı azalır.

PCT en yüksek özgüllüğü gösterdi

Osteomiyelit olmayan hastalarda genellikle normal kaldı
Yanlış pozitiflik oranı daha düşüktü
Yüksek PCT osteomiyeliti destekler ancak normal olması osteomiyeliti dışlamaz.

CRP orta düzey performans gösterdi

ESR ve PCT arasında kaldı
Tek başına tanı koydurucu değildi
Klinik ve görüntüleme ile birlikte değerlendirilmeli

Görüntüleme

MRI → DAÜ osteomyelitinde ALTIN STANDART görüntüleme (IWGDF 2023, IDSA 2024 — Güçlü öneri) | Sens: %78–90 | Spesf: %60–99

Direkt Grafi

İlk basamak — her hastaya

✓ Avantajlar

- ▶ Ucuz ve erişilebilir
- ▶ Başlangıç değerlendirme
- ▶ Periyodik takip

✗ Kısıtlar

- ▶ Değişim 2–3 haftada görünür
- ▶ Kemik kaybı %40–50'de görünür
- ▶ Erken osteomyeliti atlayabilir

Duyarlılık: %50–60

MRI (tercih edilen)

Altın standart

✓ Avantajlar

- ▶ T1 ağırlıklı görüntülerde kemik iliği sinyal kaybını
- ▶ Yumuşak doku tutulumunu gösterir
- ▶ Cerrahi sınırı planlar
- ▶ İmplant yoksa üstün

✗ Kısıtlar

- ▶ Maliyet yüksek
- ▶ İmplant / klostrofobi kısıtı

Duyarlılık: %78–90 | Özgüllük: %60–99

18F-FDG PET/CT

MRI uygun değilse / şüpheli vakalarda

✓ Avantajlar

- ▶ MRI'dan daha yüksek özgüllük
- ▶ İmplant varlığında avantajlı
- ▶ Sistemik tutulumu değerlendirir

✗ Kısıtlar

- ▶ Erişim kısıtlı
- ▶ Radyasyon, maliyet

Duyarlılık: %74–100 | Özgüllük: %87–100

💡 Direkt grafi negatif + klinik şüphe varsa → MRI'ya geç . MRI yapılamıyorsa → PET/CT veya lökosit sintigrafisi.

Mikrobiyolojik Tanı

ALTIN STANDART: Perkutan veya cerrahi kemik biyopsisi + kültür (Ampirik AB başlamadan önce)

Perkutan İğne Biyopsisi

Radyoloji eşliğinde (CT/US); enfekte ülser dışından giriş; tercih edilen yol

Cerrahi (Açık) Biyopsi

Debridman sırasında; 3–5 derin doku örneği; en güvenilir

YüzeY Sürüntüsü

KABUL EDİLEMEZ — derindeki kemik patojenini yansıtmaz (IWGDF 2023, Güçlü-negatif öneri)

Histopatoloji

Kültür negatif / atipik olgularda (PMN infiltrasyonu, nekroz)

Anaerop Kültür:

Nekrotik dokuda anaerop kültür mutlaka alınmalı

PCR / Metagenom:

Kültür negatif kronik vakalarda 16S rRNA PCR veya metagenomic NGS düşünülebilir.

Does Antibiotic Treatment Before Bone Biopsy Affects the Identification of Bacterial Pathogens From Bone Culture in Diabetic Foot Osteomyelitis? A Systematic Review and Meta Analysis

Lawrence A. Lavery¹ | Arthur N. Tarricone¹ | Andrew William Ernest Madsen² | Nitish Thirugnanasambandam¹ | Allen Gee³ | Dane K. Wukich⁴ | Edgar J. G. Peters⁵

¹Department of Orthopedic Surgery, The University of Texas Health Science Center, San Antonio, Texas, USA | ²Department of Medicine, Long School of Medicine at University of Texas San Antonio, San Antonio, Texas, USA | ³Department of Medicine, Mount Sinai Morningside Hospital, New York, New York, USA | ⁴Department of Prosthetics and Orthotics, UT Southwestern School of Health Professions, Dallas Texas and Department of Orthopaedic Surgery UT Southwestern Medical Center, Dallas, Texas, USA | ⁵Department of Internal Medicine, VU University Medical Center, Amsterdam, the Netherlands

Correspondence: Lawrence A. Lavery (lavery@uthscsa.edu)

Received: 5 February 2020 | Revised: 18 April 2020 | Accepted: 6 May 2020

Biyopsi öncesi antibiyotik kullanımı kültür pozitifliğini azaltıyor mu ?

Meta-analiz sonucunda:

- Antibiyotik alan hastalarda
- Antibiyotik almayan hastalarda kemik kültürü pozitifliği arasında anlamlı fark gösterilemedi.

- ❖ Antibiyotik başlanmış hastada da biyopsi anlamlı
- ❖ Acil enfeksiyon tedavisi geciktirilmemeli

1)Osteomyelit kronik biyofilm enfeksiyonu

Kemik içinde:

- biyofilm
- nekrotik kemik
- sekestrum

Bu bölgelerde bakteriler antibiyotiklere rağmen yaşamaya devam ediyor.

2. Antibiyotik penetrasyonu yetersiz

Antibiyotik Tedavisi — Ampirik ve Hedefe Yönelik

Klinik Senaryo	Önerilen Antibiyotik	Alternatif	Süre
Hafif–Orta (MRSA düşük risk)	Amoksisilin-Klavulanat PO 875/125 mg 3×1	Ampisilin-Sulbaktam IV Klindamisin + TMP/SMX	6 hafta
MRSA şüphesi / konfirme	Vankomisin IV (AUC/MIC 400–600)	Daptomisin IV Teikoplanin Linezolid PO (oral geçiş)	6 hafta
Gram-negatif / P. aeruginosa	Sefepim IV veya Piperasilin-Tazobaktam IV	Meropenem IV (XDR izolatlar için)	6 hafta
Polimikrobiyal	Ampisilin-Sulbaktam IV veya Ertapenem IV	Tigesiklin	6 hafta
Oral tedavi adayı (IV→PO geçiş)	Klindamisin PO Kotrimoksazol PO (MRSA)	Siprofloksasin ± Rifampisin (MSSA)	Tamamlama amaçlı ≥3 hf post-cerrahi

IV→PO Geçiş Kriterleri (IWGDF 2023 / OPAT):

Klinik stabil + CRP ≥%25 düşüş + oral biyoyararlanım yüksek ajan mevcut → 3–5. günden itibaren oral geçiş güvenlidir (POET çalışması).

Tablo 5. Klinik Duruma Göre Antibiyotik Tedavi Süresi ve Uygulama Yolu (40,100)

İnfeksiyon Şiddeti (Deri ve Yumuşak Doku)	Veriliş Yolu	Süre
İnfeksiyon Şiddeti (Deri ve Yumuşak Doku)		
Evre 2: Hafif	PO	1-2 hafta*
Evre 3-4: İlimli/şiddetli	PO /Başlangıçta İV	2-4 hafta
Kemik/Eklem		
Rezeke	PO / Başlangıçta İV	2-5 gün
Debrite (yumuşak doku enfeksiyonu)	PO / Başlangıçta İV	1-2 hafta
Pozitif kültür veya kemik rezeksiyonundan sonra kemik sınırında pozitif histolojisi	PO / Başlangıçta İV	3 hafta
Cerrahi yapılmayan veya ölü kemik	PO / Başlangıçta İV	6 hafta

*Cerrahi debridmanı takiben 10 gün.

PO: "Per oral", İV: İntravenöz

Diyabetik Ayak Yarası ve İnfeksiyonunun Tanısı, Tedavisi, Önlenmesi ve Rehabilitasyonu: Ulusal Uzlaş Raporu, 2024

Diagnosis, Treatment, Prevention, and Rehabilitation of Diabetic Foot Ulcers and Infections: Turkish Consensus Report, 2024

Konservatif mi, Cerrahi mi? — Karar Algoritması

DAÜ Osteomyeliti Konfirme / Güçlü Şüphe

Multidisipliner Değerlendirme
Enfeksiyon Hast. + Ortopedi + Vasküler + Endokrin

✓ KONSERVATİF (Antibiyotik)

Endikasyonlar:

- ▶ Sınırlı kemik tutulumu (1–2 kemiğe sınırlı)
- ▶ Yüksek cerrahi risk (ko-morbidite, anestezi)
- ▶ Vasküler rekonstrüksiyon mümkün değil
- ▶ Hasta cerrahiyi reddediyor
- ▶ Revaskülarizasyon sonrası karar bekleniyorsa

Minimum 6 hafta

⚠ CERRAHİ

Mutlak Endikasyonlar:

- ▶ Sekestrum / devitalize kemik dokusu
- ▶ Abse formasyonu veya sinüs traktı
- ▶ AB'ye yanıtızlık (>2 hafta)
- ▶ Yaygın nekroz / kritik iskemi
- ▶ Stabilitenin bozulduğu eklem tutulumu

Debridman + sequestrektomi | VAC tedavisi + lokal AB (PMMA / kalsiyum sülfat) |
Vasküler revaskülarizasyon | Post-cerrahi antibiyoterapi

Tedavi Yanıtı İzlemi ve Nüks Yönetimi

İzlem Takvimi

1

Hafta 1–2

- CRP %25 düşüş beklenir
- Ateş yanıtı (48–72 saat)
- IV→PO geçiş değerlendirir

2

Hafta 2–4

- ESR normalizasyonu başlar
- Yara debridmanı ve kontrolü
- Antibiyotik toleransı

3

Hafta 4–6

- CRP normalizasyonu
- Cerrahi yeterlilik değerlendirir

4

Ay 3–6–12

- MRI gerekirse tekrar
- Yara kapanması kontrolü
- Nüks taraması

⚠ Tedavi Yetersizliği Kriterleri

- ✘ CRP 2. haftadan sonra da yüksek seyrediyor
- ✘ Klinik kötüleşme / yeni ateş
- ✘ Yeni sinüs traktı veya akıntı
- ✘ Direkt grafi veya MRI'da ilerleme
- ✘ Antibiyotik kültür uyumsuzluğu

Güncel Rehber Önerileri — IWGDF 2023 / IDSA 2024 Özeti

IWGDF 2023

International Working Group on the Diabetic Foot

IDSA 2024

Infectious Diseases Society of America

ESCMID

Eur. Society Clin. Microbiology & Infect. Diseases

Alan	Öneri	Düzyey
Klinik Tanı	PTB testi rutin uygulanmalı; pozitif PTB + şüpheli radyoloji → osteomyelit tanısı güçlüdür	Güçlü
Görüntüleme	MRI birinci seçenek. MRI uygun değilse PET-CT önerilir. Direkt grafi yetersiz kalabilir	Güçlü
Mikrobiyoloji	Kemik biyopsisi ampirik AB'den önce alınmalı. Yüzeş sürüntüsü KABUL EDİLEMEZ	Güçlü
Antibiyotik Süresi	Cerrahi debridman yapıldıysa 3 hafta; sadece medikal tedavide ≥6 hafta önerilir	Güçlü
IV→PO Geçiş	Uygun oral biyoyararlanım + klinik stabil → erken oral geçiş güvenlidir (POET)	Güçlü
Vasküler	Her DAÜ osteomyelitinde vasküler değerlendirme yapılmalı; PAH'ta önce revaskülarizasyon	Güçlü
Cerrahi Karar	Nekroz, abse, sinüs traktı, AB yanıtıslığı → cerrahi ertelenmemeli	Güçlü
MDT	Her hasta Enfeksiyon Hastalıkları + Ortopedi + Vasküler Cerrahi + Endokrin ile yönetilmeli	Güçlü

